

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μαζικός Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Η Επόμενη Ημέρα

Σπυριάδης Αθανάσιος

Επίκουρος Καθηγητής «Μάνατζμεντ με έμφαση στον τουρισμό»
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Στυλίδης Δημήτριος

Αναπληρωτής Καθηγητής «Μάρκετινγκ με έμφαση στον τουρισμό»
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Δομή παρουσίασης

- Σύντομη αναδρομή στο φαινόμενο του τουρισμού
- Τουριστική ανάπτυξη και Μαζικός τουρισμός
- Βιώσιμη ανάπτυξη: το πλαίσιο
- Προτάσεις για μία βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη

ΜΑΖΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ:
Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΗΜΕΡΑ

Σύντομη αναδρομή στο φαινόμενο του τουρισμού

Αρχαιότητα	φιλόσοφοι, Ηρόδοτος, Πausανίας, Ολυμπιακοί αγώνες, Ξένιος Ζευς, Ρωμαίοι.
Μεσαίωνας	εμπορικοί, θρησκευτικοί, επεκτατικοί λόγοι.
Αναγέννηση	αποικιοκρατικός τουρισμός, εκδοτικοί οίκοι, αριστοκρατία.
19^{ος} αιώνας	«τουρίστας», ατμομηχανές, εμπορευματοποίηση, απαρχή μαζικού τουρισμού, αυξανόμενες υποδομές.
20^{ος} αιώνας	εκδημοκρατισμός και ενηλικίωση τουρισμού, έντονη μαζικοποίηση, συνθετότητα, κοινωνικό αγαθό / δικαίωμα, τουριστική νομοθεσία, ετήσιες διακοπές, 3S, απειρία τουριστών, baby boom, πολιτικές μεταβολές (ΕΕ), διεθνοποίηση, τεχνολογικές εξελίξεις.
21^{ος} αιώνας	διαφοροποιημένος τουρισμός, νέες αγορές και προορισμοί, baby boom, μεγέθυνση ανταγωνισμού, εξελιγμένο μάρκετινγκ, νέες μορφές τουρισμού (μικρής διάρκειας), ποιοτικά κριτήρια, παγκοσμιοποίηση κρίσεων.

Επιπτώσεις του Τουρισμού

Οικονομικές

Προσωπικό εισόδημα & κρατικά έσοδα
Εργασία - χαμηλόμισθες θέσεις/ για ξένους
Επενδύσεις - Κόστος ευκαιρίας
Ανάπτυξη υποδομών
Βιωτικό επίπεδο
Πληθωρισμός
Οικονομικές διαρροές

Κοινωνικο-πολιτιστικές

Κατανόηση άλλων πολιτισμών
Διατήρηση/Απειλή παραδόσεων
Οικοδόμηση ταυτότητας – συνοχής
Σύγκρουση γενεών, ανταγωνισμός
Οικοδόμηση αισθήματος υπερηφάνειας
Ευκαιρίες για αναψυχή/διασκέδαση

Κοινωνικο-πολιτιστικές (Συν.)

Ποικιλία χώρων αναψυχής και αγορών
Ελλείψεις στην εύρεση κατοικίας
Προβλήματα στην παροχή υπηρεσιών
Απώλεια πολιτιστικής ταυτότητας
Εγκληματικότητα, ναρκωτικά, βία

Περιβαλλοντικές

Βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος
Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
Καθαριότητα
Μόλυνση - ρύπανση
Συνωστισμός
Κυκλοφοριακό - έλλειψη πάρκινγκ
Θόρυβος

Μαζικός τουρισμός

- Ακολουθεί εντατικού τύπου τουριστική ανάπτυξη – μεγάλη συγκέντρωση υποδομών (και επισκεπτών) στο χώρο και στο χρόνο
- Αξιώνει λιγότερη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στην αναπτυξιακή διαδικασία
- Προσελκύει συμπεριφορά τουριστών η οποία σχετίζεται με φτηνές αγοραστικές επιλογές

Υπερ-Τουρισμός

Όταν ένας προορισμός υποδέχεται υπερβολικό αριθμό επισκεπτών, φαινόμενο το οποίο προκαλεί πλήθος ανεπιθύμητων αποτελεσμάτων. Σε αυτούς τους προορισμούς οι κάτοικοι και οι επισκέπτες νιώθουν ότι υπάρχουν τόσο πολλοί επισκέπτες, με αποτέλεσμα να υποβιβάζεται αισθητά τόσο η ποιότητα ζωής όσο και η ποιότητα της τουριστικής εμπειρίας.

Amsterdam (854.000) 10 εκ. επισκέπτες (2000) -> 20 εκ. (2018)

AirBnb έως 30 ημέρες/χρόνο, τουριστικός φόρος 3 ευρώ/ημέρα, 7% φόρο αν δωμάτιο

Barcelona (1.600.000) 3 εκ. επισκέπτες (2000) -> 30 εκ. επισκέπτες (2019)

Περιορισμός στις άδειες νέων ξενοδοχείων, αποκέντρωση

Santorini (15.550) 3.3 εκ. διαν. (2012) -> 5.5 εκ. διαν. (2017)

Ανώτατο ημερήσιο όριο 8.000 στις αφίξεις μέσω κρουαζιερόπλοιου

Παράδειγμα: Halong Bay, Vietnam

Παράδειγμα: Eilat, Israel

Η Τραγωδία των Κοινών Πόρων

ΒΑ Ανάπτυξη

Επιδιώκει να ικανοποιήσει τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες της κοινωνίας κατά τρόπο που να εξασφαλίζει τη βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη και, κυρίως, τη μακροπρόθεσμη ευημερία. Βασίζεται στην παραδοχή ότι η ανάπτυξη πρέπει να ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ευημερία των επόμενων γενεών (Ε.Ε.)

Meeting the needs of the present generations while protecting the opportunity for future generations to meet their own needs (Brundtland Report, 1987)

Η έννοια της ανάπτυξης

Αλλαγή / μεταβολή – βελτίωση / αύξηση / πρόοδος...

- **Κοινωνία**

- οργάνωση κοινωνιών, ένταξη των φτωχών και των ευάλωτων ομάδων (ανθρωπισμός), θεμελίωση συνεκτικών και ανθεκτικών κοινωνιών, πρόοδος, ευημερία, ...

- **Οικονομία**

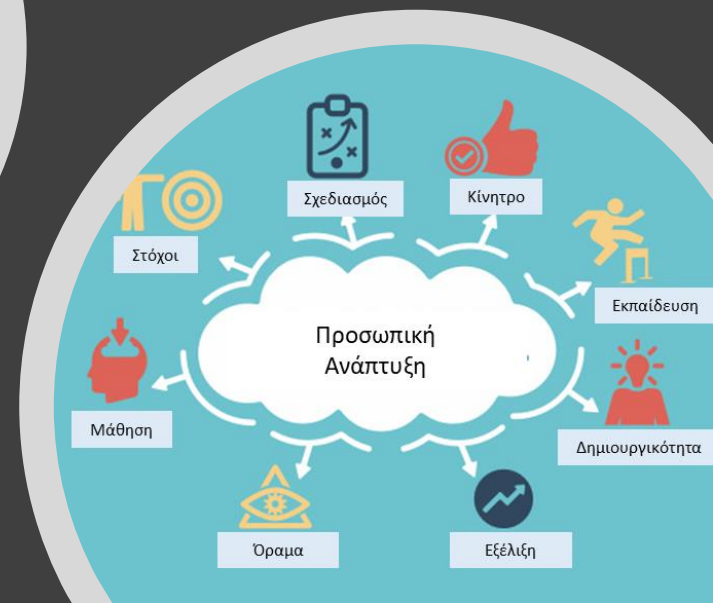
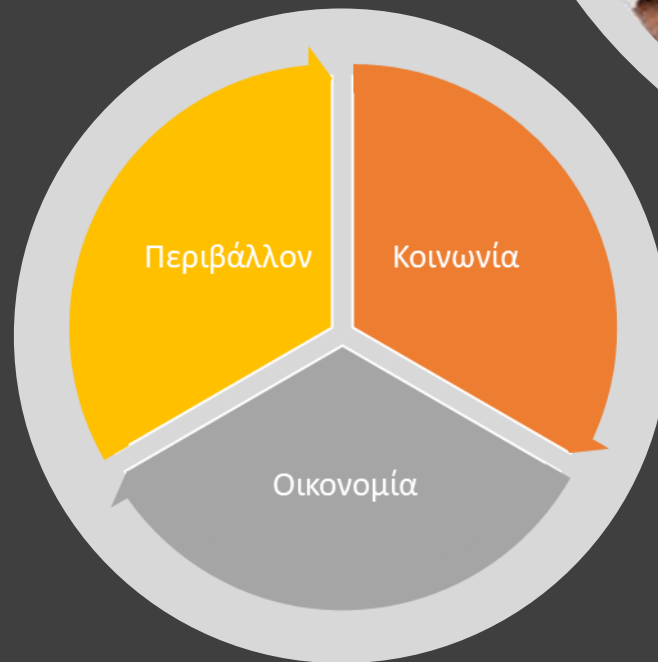
- αύξηση της απασχόλησης και της παραγωγικότητας, δημιουργία πλούτου, (πρωτίστως) ίδιο συμφέρον / φιλαυτία
- βιομηχανική επανάσταση (εκβιομηχάνιση), παγκόσμια αγορά, καπιταλιστική εκμετάλλευση (αδυναμία καπιταλισμού) → διαμάχη καπιταλισμού / σοσιαλισμού

- **Περιβάλλον**

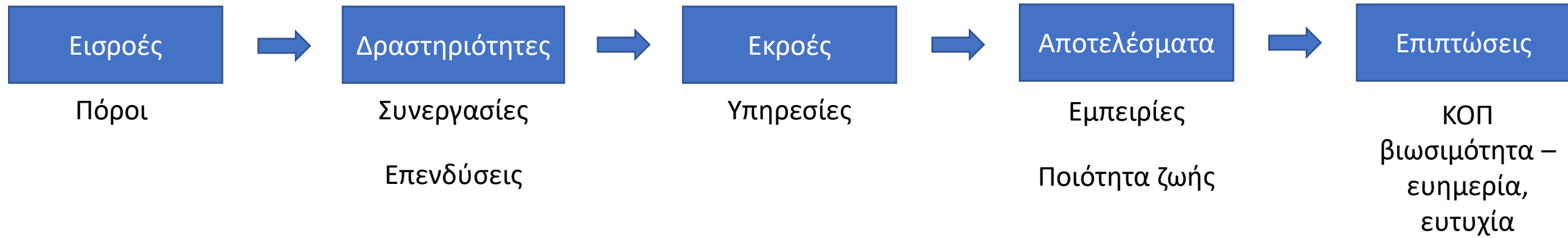
- διαχείριση (προσφορά και ζήτηση) φυσικών πόρων και συμβατικών πηγών ενέργειας (άνθρακας, πετρέλαιο, φυσικό αέριο, ραδιενεργά υλικά), χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ηλιακή, αιολική, γεωθερμική, υδραυλική, παλιρροϊκή, κυματική, βιομάζα), παραγωγή, κατανάλωση και εξοικονόμηση ενέργειας

Η έννοια της ανάπτυξης

- Εξέλιξη
- Αύξηση
- Βελτίωση
- Πρόοδος
- Ευτυχία
- Ευημερία

Ανάπτυξη και τουρισμός

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δείκτες Ανθρώπινης Ανάπτυξης

- Υγεία πληθυσμού
- Επίπεδο μόρφωσης
- Ευμάρεια (ΑΕΠ)
- Ανισότητα
- Πλανητικές πιέσεις (κατά κεφαλήν υλικό αποτύπωμα, κατά κεφαλήν CO₂)

Human Development Report **2020**

The Next Frontier:

Human Development and the Anthropocene

<http://hdr.undp.org/en/2020-report>

Βιώσιμος Τουρισμός

“Ο τουρισμός που λαμβάνει πλήρως υπόψη του τις υφιστάμενες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του και ανταποκρίνεται στις ανάγκες των επισκεπτών, του κλάδου και των κοινοτήτων στους προορισμούς υποδοχής” (UNWTO)

- ✓ Βέλτιστη χρήση των περιβαλλοντικών πόρων, διατήρηση της βιοποικιλότητας
- ✓ Σεβασμός στην αυθεντικότητα της τοπικής κοινωνίας και των παραδοσιακών αξιών
- ✓ Διασφάλιση μακροπρόθεσμων οικονομικών πλεονεκτημάτων για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη

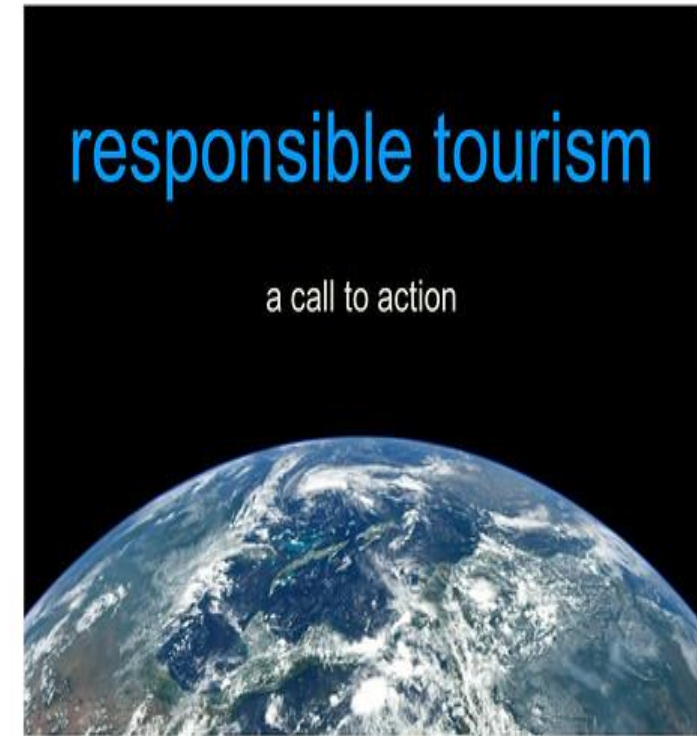
(UNWTO)

Διακήρυξη του Cape Town 2002

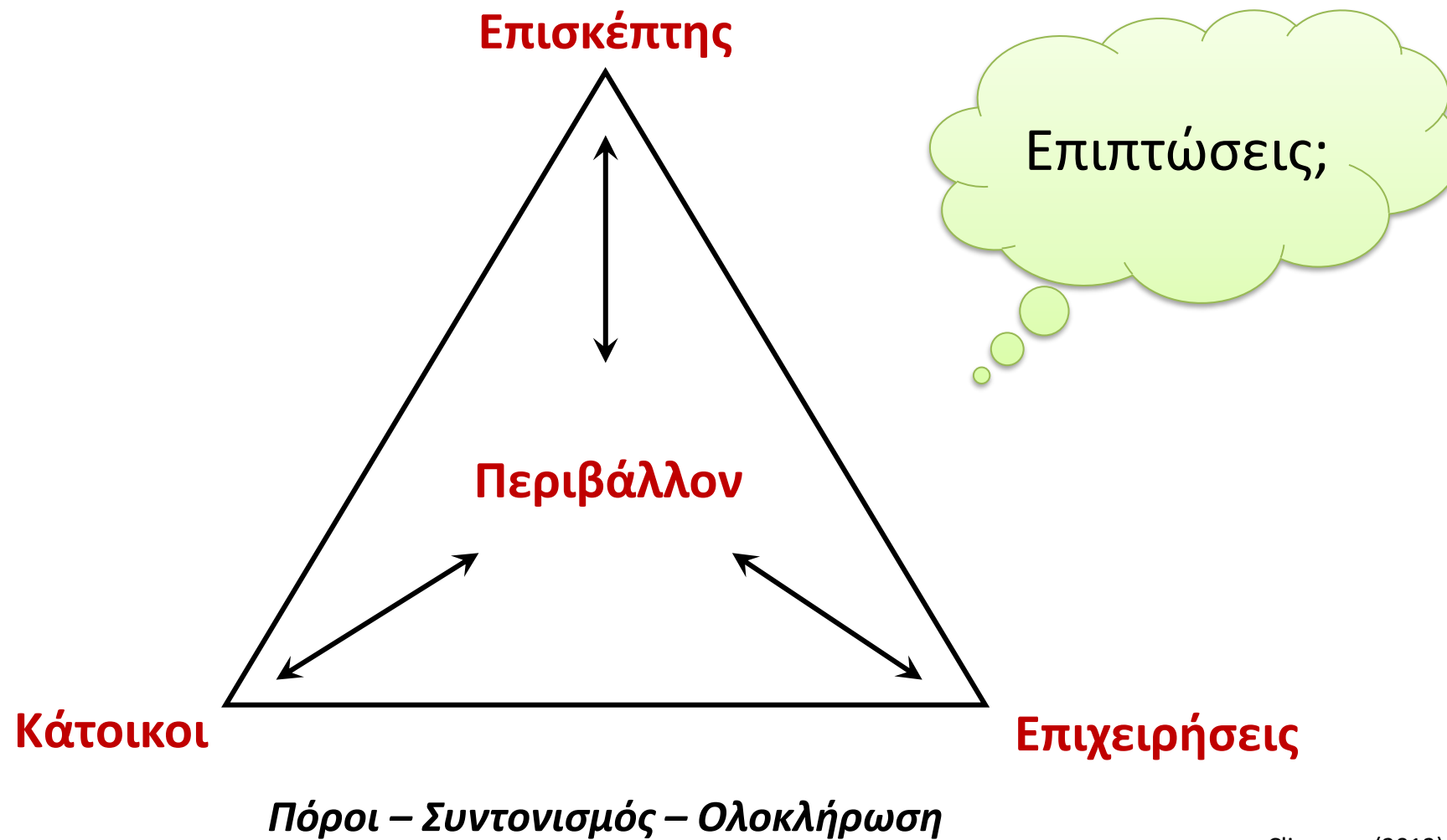
Η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να:

- Βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων
- Ελαχιστοποιεί τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις
- Δημιουργεί καλύτερες επαγγελματικές συνθήκες και ευκαιρίες
- Βελτιώνει την εμπειρία των τουριστών

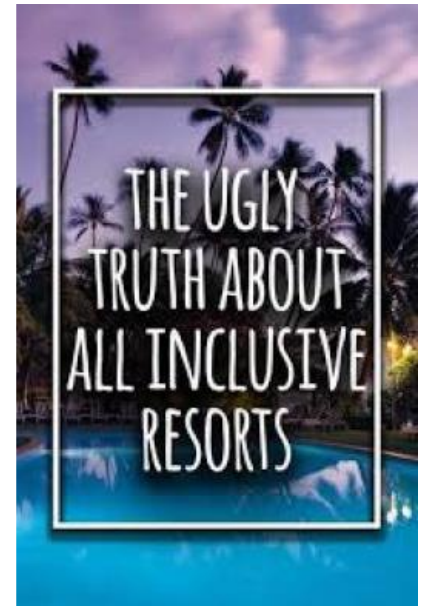
Βιώσιμη Ανάπτυξη Προορισμών

Αναζητώντας την ισορροπία

Κριτική στο All Inclusive

- Στηρίζονται σε χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας, με ελάχιστα δικαιώματα και δύσκολες συνθήκες
 - Έλεγχος της δαπάνης των τουριστών από τους ΤΟ και πολυεθνικές – μπορεί να μην φτάσουν ποτέ στην τοπική κοινότητα
 - Διαρροές κεφαλαίων
 - Αποθαρρύνει τους τουρίστες από το να απομακρύνονται από το ξενοδοχείο
- > μεγαλύτερη κατανάλωση και σπατάλη ενέργειας, φαγητού
- > απομακρύνει (alienation) τους επισκέπτες από τους ντόπιους

Εναλλακτικό Μοντέλο ΑΙ

Συμμετοχή ντόπιων στην ιδιοκτησία

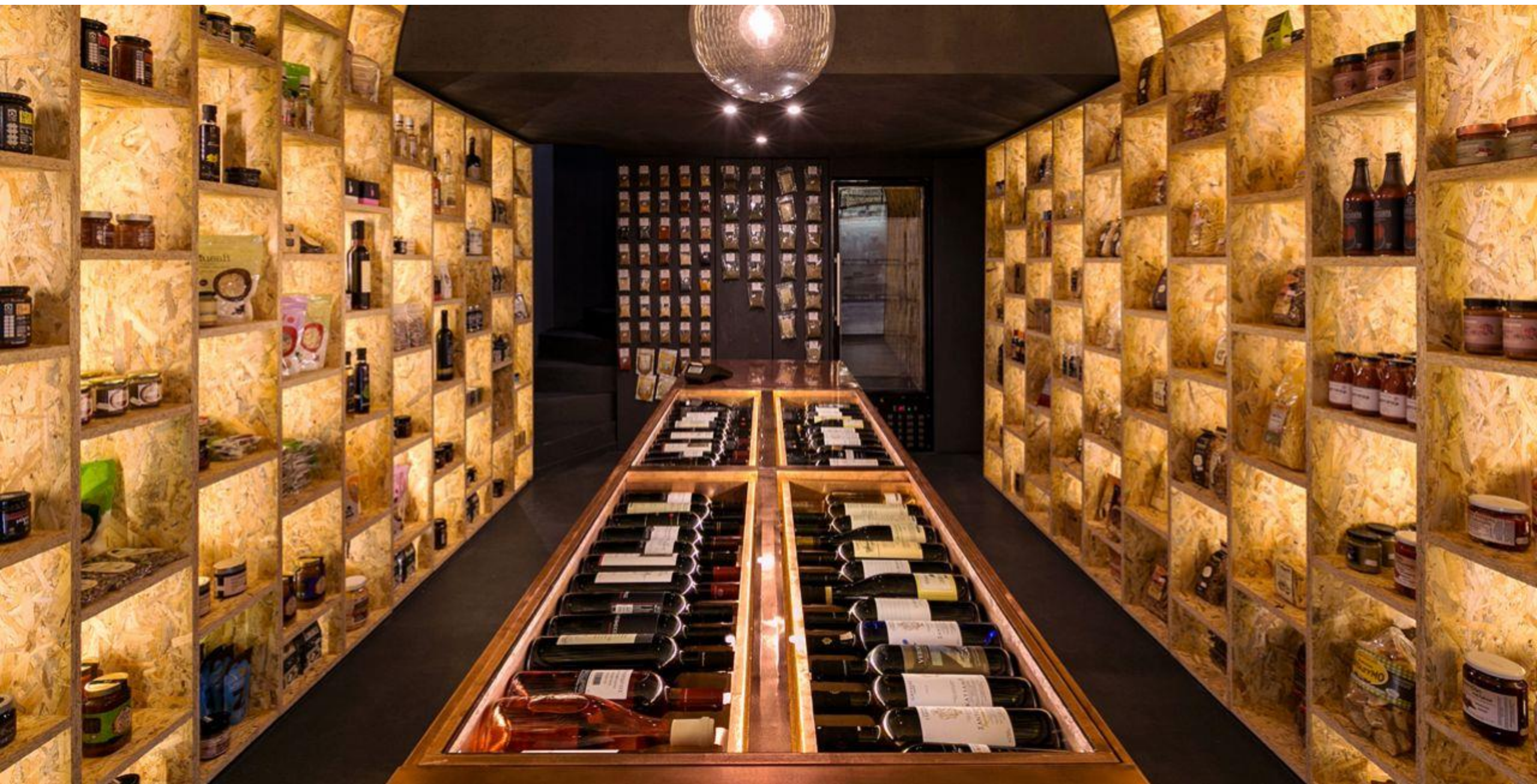
Στήριξη των τοπικών κοινωνιών:

- Αγορά από τοπικούς προμηθευτές
- Απασχολεί ντόπιους με δίκαιους μισθούς και δίνει ευκαιρίες για εκπαίδευση και εξέλιξη
- Ενθαρρύνει τους επισκέπτες να περιορίζουν τη σπατάλη πόρων (πχ νερό)
- Ανακύκλωση και περιορισμός των απορριμμάτων
- Ενθαρρύνει τους επισκέπτες να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που οργανώνουν τοπικοί ξεναγοί
- Ενθαρρύνει την επίσκεψη σε αξιοθέατα, διαθέτει λεωφορεία για διαδρομές
- Προσκαλεί τοπικούς τεχνίτες να εκθέσουν τα έργα τους δωρεάν

Serena Hotels

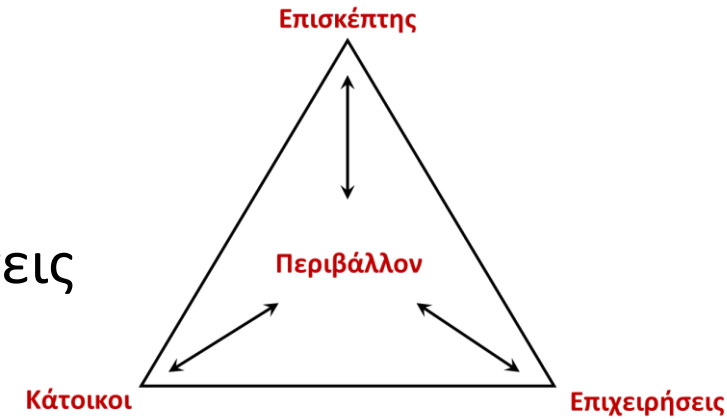
- Έμφαση στο κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον - Design σχετικό με τις τοπικές αξίες
- Προτεραιότητα σε θέσεις εργασίας από ντόπιους, έμφαση σε τοπικές δεξιότητες
 - Ελαχιστοποίηση των ξένων εργαζομένων: ντόπιοι το 97%
- Διαχείριση νερού και αποβλήτων, ενέργειας και δράσεις ώστε να μην επιβαρύνουν την τοπική κοινότητα
- Υλικά από τοπικούς προμηθευτές
- Μεταφορά τεχνογνωσίας σε αναπτυσσόμενες χώρες
- Στη Zanzibar, αναστύλωση 11 ιστορικών κτιρίων, βελτίωση της περίθαλψης και εκπαίδευσης των παιδιών
- Αξιολόγηση των επιπτώσεων ενός ξενοδοχείου:
 - Όφελος (εργασία, επενδύσεις)+βελτίωση υποδομών, σε σχέση με το κόστος από το οικολογικό αποτύπωμα
 - Η χρήση νερού στο Ngorongoro Serena Lodge (Tanzania), θα είχε αρνητική επίδραση στον τοπικό πληθυσμό -> επένδυσαν σε νέα σύνδεση μήκους 5χλμ για να φέρουν νερό από άλλη πηγή

Μερικές προτάσεις...

- Αναζήτηση προτύπων τουρισμού με λιγότερο αρνητικές επιπτώσεις
 - Μικρή, ελεγχόμενη και ρυθμιζόμενη κλίμακα
 - Κοινωνική και οικονομική ενίσχυση τοπικών κοινωνιών
 - Ποικιλία δραστηριοτήτων με έμφαση σε τοπικά χαρακτηριστικά και στην ποιότητα
- Ανάδειξη του περιβάλλοντος και του πολιτισμού ως πόρων ανεκτίμητης αξίας
 - Ελαχιστοποίηση αρνητικών επιδράσεων στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον
- Σχέδιο ανάπτυξης βασισμένο σε έρευνα και αξιολόγηση – με σκοπό την βελτιστοποίηση της δυνητικής συμβολής του τουρισμού στην **ποιότητα ζωής**, την **ευτυχία**, και την **ευημερία** των τοπικών κοινωνιών.
 - Συνέργεια, σύνθεση, συμβίωση με ευρύτερους στόχους Κ-Π-Ο ανάπτυξης
 - Διεπιστημονική προσέγγιση
 - *Πρόκληση*: αποτελεσματική αξιολόγηση δράσεων

Ευχαριστούμε πολύ!